

Taras Bilous: Kriget i Ukraina, internationell säkerhet och vänstern

[Ur [Links International Journal of Socialist Renewal](#), 24 maj 2022. Ursprungligen publicerad i [New Politics](#). Taras Bilous är historiker, aktivist i gruppen Sotsialnyi Ruch (Sociala rörelsen), och redaktör för den ukrainska vänstertidningen *Commons*. Översättning från engelska, Göran Källqvist.]

”Rysslands invasion av Ukraina är inte försvarbar, men NATO...” Det är svårt att beskriva de känslor jag och andra ukrainska socialister upplever av detta ”men” i många uttalanden och artiklar av vänsteranhängare i väst. Tyvärr följs det ofta av försök att framställa den ryska invasionen som en försvarsreaktion på ”NATO:s aggressiva utvidgning” och på så sätt lägga över mycket av ansvaret för invasionen på väst.

Ett exempel är Susan Watkins’ ledarartikel i *New Left Review*.¹ I den kallar författaren den ryska invasionen av ett land som för närvarande inte är och sannolikt inte kommer att bli medlem i NATO för ”ett ryskt krig mot NATO”, och förnekar därmed faktiskt Ukrainas roll som subjekt. Dessutom hävdar Watkins att Biden “utan tvivel kunde ha förhindrat en invasion om han hade varit villig att förhandla om en verklig uppgörelse på det militära området.”

Sådana ståndpunkter har kritiserats av östeuropeiska vänsterskribenter, i synnerhet Jan Smolenski och Jan Dutkiewicz.² De påpekade att de östeuropeiska staterna anslöt sig till NATO frivilligt med stöd från en majoritet av sina befolkningar, och gjorde med hänsyn till sina egna intressen, som vanligtvis ignoreras av kritikerna av NATO:s utvidgning.

Eftersom dessa frågor ofta är en stöttesten under vänsterns diskussioner om kriget i Ukraina ska vi undersöka dem mer i detalj – i synnerhet eftersom de enligt min åsikt också är viktiga för att utforma en vänsterstrategi i frågor om internationell säkerhet.

Finlandisering

Kunde kriget ha undvikits genom att man enades om att Ukraina inte skulle ansluta sig till NATO? Varje seriöst svar på den frågan måste ta i beräkning att Kreml under upptakten till kriget krävde avsevärt mer än det. Speciellt innehöll det förslag till avtal mellan Ryssland och USA som det ryska utrikesministeriet publicerade den 17 december³ en klausul som sa att USA inte skulle utveckla något bilateralt militärt samarbete med stater som tidigare hade varit en del av Sovjetunionen och inte var medlemmar i NATO (artikel 4) – Ukraina, Georgien och Moldavien.

En del läsare kanske antar att denna klausul kom med i avtalsförslaget så att det senare skulle finnas något att avstå från under förhandlingarna, men det finns goda skäl att betvivla det. Strax innan avtalsförslaget publicerades skrev chefen för Carnegie Moscow Center, Dmitri Trenin, och Alexander Baunov, stipendiat på samma center, att det för Moskvas eliter var lika oacceptabelt med

---

1 ”Ett krig som gick att undvika?”, i [New Left Review om kriget i Ukraina](#), på marxistarkiv.se – öa.

2 [New Republic](#), 4 mars 2022.

3 [Treaty between The United States of America and the Russian Federation on security guarantees](#).

nära militärt samarbete mellan Ukraina och USA som att Ukraina fick tillträde till NATO.⁴

Trots att media ofta inskränkte Rysslands krav till att Ukraina skulle förbli neutralt, så var kraven därför i själva verket allvarligare. De europeiska neutrala staternas status, speciellt Schweiz, Österrike, Sverige och Finland, hindrar dem inte att utveckla samarbetet med USA på vapenområdet. Dessa stater deltar också i NATO:s program Partnerskap för fred (PfP). Det militära samarbetet mellan Ukraina och USA inleddes också när Ukraina förklarade sig stå utanför blocken. Ukraina och USA skrev under ett avtal om militärt samarbete 1993, Ukraina och USA har organiserat den internationella militärövningen Sea Breeze sedan 1997, och Ryssland deltog i den 1998.

Efter 2014 var det militära samarbetet med USA och NATO en viktig faktor under moderniseringen av den ukrainska armén. Utan det skulle Ukrainas motstånd mot de ryska invasionen ha varit avsevärt mindre effektivt. Om samarbetet hade upphört på Rysslands begäran skulle Ukraina ha varit mindre säkert, och därmed kunde den ukrainska regeringen ha tvingats att tillmötesgå andra ryska krav. I den meningen beskriver begreppet ”finlandisering”, som har använts av många författare, de ryska kravens innersta natur på ett bättre sätt. Under det kalla kriget undvek Finland inte bara att ansluta sig till NATO, utan tog också hänsyn till mycket av det som det sovjetiska ledarskapet ”önskade”. I synnerhet avvisade det Marshallplanen och utlämnade alla flyktingar från Sovjetunionen. (Dessutom sörjde det finsk-sovjetiska fördraget från 1948 för militärt samarbete mellan Finland och Sovjetunionen i händelse av ett angrepp mot Sovjetunionen genom Finland.)

Finland förde denna politik efter sitt nederlag under kriget, då det var allierat med Nazisttyskland. Finnarna insåg att det sovjetiska ledarskapet kunde förvandla Finland till ännu en satellitstat när det ville, så det var en rimlig lösning att gå med på vissa begränsningar i utbyte mot att få behålla sitt politiska system och sin suveränitet. Men före det pågående kriget var inte Ukraina i ett så besvärligt läge, och de flesta höll inte med om de ryska kraven.

Här är skillnaden mellan den ursprungliga ”finlandisering” och situationen just innan den ryska invasionen av Ukraina uppenbar. Den finska neutralitetspolitiken och hänsynen till de sovjetiska intressena grundade sig på överenskommelser mellan Finland och Sovjetunionen, medan Kreml i Ukraina ville förhandla med USA och NATO. Vid den tidpunkten hade Kreml till synes tappat hoppet om att kunna tvinga de ukrainska myndigheterna att tillmötesgå de ryska kraven, eller att proryska krafter skulle komma till makten i Ukraina. Därför beslöt Kreml, mot det ukrainska folkets önskan, att förhandla om Ukrainas framtid med dem som de betraktade som ”herrar” över denna makt.

Det bör noteras att Kreml kanske inte behövde avtalsförslagen som ett sista försök att förhandla utan för att legitimera sin invasion. Vi vet inte exakt när Putin beslutade sig för att invadera, och det kommer vi att kunna först när arkiven i Kreml öppnas. Men vi kan bedöma den information som finns tillgänglig. Grunden i de ryska förslagen var i praktiken en uppdelning av Europa i inflytelse-sfärer mellan Ryssland och USA. Jag vet inte om Susan Watkins förstår detta, men det var detta hon faktiskt stödde i sin artikel i *New Left Review* när hon skrev: “När Kreml kräver en stabil uppgörelse om de militära gränserna har de ett starkt fall.”

---

4 [Trenin](#), 19 november 2021, och [Baunov](#), 1 december 2021.

Kubakrisen

Tänk er att en nationalistisk revolution äger rum i ett land nära en imperialistisk stat som betraktar området som sin inflytelsesfär. Den imperialistiska staten försöker med våld och i förbund med motståndare mot revolutionen förhindra att det till slut ska förlora sitt inflytande över politiken i det förstnämnda landet. Den postrevolutionära regeringen ser en allians med en rivaliserande supermakt som en garanti för sin säkerhet. Det uppstår ett hot om kärnvapenkrig. Denna historia handlar inte bara om Ukraina, utan också om ett annat land som så många skribenter, inklusive den tidigare nämnde Dmitri Trenin, har jämfört med Ukraina – nämligen Kuba.

Det finns givetvis många skillnader mellan de två fallen. Revolutionernas och supermakternas klasskaraktär och ideologiska natur är mycket olika. Men vad gäller internationell säkerhet är dessa skillnader inte avgörande. Kubakrisen är verkligen en bra parallell till den ryska aggressionen mot Ukraina, så låt oss titta lite närmare på den.

Kubakrisen uppstod när Sovjetunionen placerade ut kärnvapenmissiler i Kuba och slutade när de monterades ner i utbyte mot amerikanska garantier om icke-våld mot Kuba och att amerikanska missiler drogs tillbaka från Turkiet. Upphörde det militära samarbetet mellan Kuba efter det? Nej. Drog de sovjetiska trupperna (som den kubanska regeringen såg som en garanti för sin säkerhet) bort från Kuba? Nej.

I Ukraina finns å andra sidan inga amerikanska missiler med kärnvapenspetsar. Inte ens deltagande i NATO innebär nödvändigtvis utplacering av missiler – i detta avseende är exemplet Norge, som var det enda NATO-land som delade gräns med Sovjetunionen under kalla kriget och därför var försiktigt att placera missiler på sitt territorium, ganska talande.

Samtidigt som USA avvisar Rysslands opposition mot NATO:s utvidgning har de dessutom erbjudit nya åtgärder för vapenkontroll. Enligt Alexei Arbatov, medlem i den ryska Vetenskapsakademin och ledande rysk expert på säkerhets- och nedrustningsfrågor, förde även Ryssland fram till nyligen fram dessa förslag, och de var verkligen intresserade avseende att lätta på spänningarna och stärka Europas säkerhet.⁵ Men den här gången avvisade den ryska ledningen dem som ”sekundära”.

USA:s president John F Kennedy garanterade icke-våld mot Kuba och gick med på att avlägsna amerikanska missiler från Turkiet. På detta sätt visade att hans främsta intresse i detta fall var säkerhet. Rysslands president Vladimir Putin avvisade å andra sidan USA:s erbjudande och gick ut i krig. Genom att göra det visade han att hans främsta intresse inte var säkerhet, utan en strävan att Ukraina åter skulle hamna under rysk kontroll, eller åtminstone erövra nya ukrainska territorier. Den försiktighet som västländerna har visat mot Ryssland även efter att den fullskaliga invasionen inleddes, visar i själva verket hur ihåliga Rysslands säkerhetsbekymmer är. Ryssland har den bästa säkerhetsgarantin – kärnvapen. Kreml tröttnar själv aldrig på att påminna oss om det.

Men om USA hade gjort stora eftergifter mot Ryssland avseende Ukraina? Vilka skulle de ha varit? Under upptakten till invasionen gjordes ett flertal uttalanden att Ukrainas inträde i NATO inte stod på dagordningen. Det tydligaste gjordes av NATO:s tidigare generalsekreterare Jaap de Hoop Scheffer: ”Alla, inklusive Putin, vet att Ukraina inte kommer att bli medlem i NATO under överskådlig och oöverskådlig framtid. Det är redan en buffertstat. Det är inte något ni någonsin kommer att höra NATO:s generalsekreterare Jens Stoltenberg säga, hans ställning tillåter inte det. Men jag

5 [Novaja Gazeta](#), 7 februari 2022.

kan säga det nu.”⁶ Ändå krävde Kreml garantier. Biträdande utrikesminister Sergej Rjabkov svarade först på tanken om ett tillfälligt stopp på NATO:s utvidgning med att säga att det var oacceptabelt för Ryssland,⁷ och Putin talade själv kritiskt om det några dagar innan invasionen.⁸

Mest troligt skulle Kreml bara ha blivit nöjt om alla dess krav hade uppfyllts. Men vad skulle det ha inneburit för Ukraina? Just innan invasionen gick inte saker och ting så bra för Volodymyr Zelenskyj, men nu är han en superstjärna. Hans popularitetssiffror sjönk, medan hans främsta konkurrent, den tidigare presidenten Petro Porosjenkos, ökade. Om USA hade gått med på Rysslands krav skulle situationen ha förvärrats betydligt. Och om den ukrainska regeringen efter att ha förlorat USA:s stöd skulle ha gått med på några av Kremels krav, så skulle det garanterat ha lett till en politisk kris och upptrappat våld. Det är fullt möjligt att det skulle ha skapat bättre förhållanden för en invasion av ryska trupper som ”fredsbevarande”. I så fall skulle den ukrainska verkligheten ha varit mycket värre än vad den är nu.

Jag påstår inte att väst och/eller Ukraina inte kunde ha förhindrat kriget under de sista månaderna innan invasionen. Men en seriös undersökning av denna möjlighet kräver en djupare analys och tillgång till arkiven i Kreml. Jag tror att det kommer att vara en intressant fråga för framtida historiker. Under tiden bör de vänsteranhängare i väst som är så ivriga att kritisera USA för vad Ryssland gjorde sluta att hävda att Washington helt enkelt skulle ha gått de ryska kraven till mötes. Det fanns trots allt en enda man – Vladimir Putin – vars beslut med lätthet kunde ha förhindrat kriget. Det enda han hade behövt göra var att inte ge order om att inleda invasionen.

NATO:s utvidgning

Lyckligtvis har historiker redan givit ett övertygande svar i frågan om NATO:s utvidgning. En av de bästa analyser som har publicerats hittills är Mary Elise Sarottes bok *Not One Inch: America, Russia, and the Making of Post-Cold War Stalemate* [Inte en tum: Amerika, Ryssland och skapandet av dödläget efter kalla kriget]. Sarotte visar på ett bra sätt att NATO:s öppna-dörren-politik verkligen har undergrävt samarbetet mellan USA och Ryssland om vapenkontroll och skapandet av ett bredare internationellt säkerhetssystem. NATO:s utvidgning gav de ryska revanschisterna och hökarna trumfkort och begravde de politiska framtidsutsikterna för liberaler som förespråkade närmare samarbete med väst, som utrikesminister Andrej Kozyrev.

I denna mening skapade NATO:s tillväxt gynnsamma förhållanden för krigsutbrottet. Men *hur* och *varför* det skedde är också viktigt. I en artikel i samma *New Left Review*⁹ skriver Tony Wood att ”framväxten av en alltmer självsäker och militariserad rysk nationalism är oupplösligt förknippad med denna process [NATO:s utvidgning], eftersom den till stor del drevs på och stärktes av den.” Men det Wood underlåter att fråga sig är varför NATO:s utvidgning har orsakat denna reaktion. Enligt min åsikt är det lätt att hitta svaret i Sarottes bok, som Wood hänvisar till flera gånger.

Var det en reaktion på att legitima ryska säkerhetsintressen förbisågs, som många författare har hävdat? Jag tror inte det. Hur skulle Tjeckiska republikens och Ungerns anslutning till NATO på allvar skapa en hotfull situation för Ryssland? Det räcker att titta på kartan för att ge det uppenbara

6 [Foreign Policy](#), 14 februari 2022.

7 [Tass](#), 19 januari 2022.

8 [RIA](#), 21 februari 2022.

9 ”Krigets grunder”, i [New Left Review om kriget i Ukraina](#) – öa.

svaret: inte en chans. Men varför upplevde Kreml deras anslutning till NATO då så negativt? På grund av att de nyligen tillhörde den sovjetiska inflytelsesfären. Och även för att deras anslutning var en del av skapandet av en ny världsordning där Ryssland inte längre hade status som en supermakt som var jämbördig med USA.

Det var den plågsamma förlusten av ett imperium som framkallade de revanschistiska känslorna. I Sarottes bok syns detta upprepade gånger, exempelvis när Jeltsin krävde speciellt status för Ryssland under PfP:s program, på grund av att Ryssland var ett ”*stort land med en stor armé och kärnvapen*” (s 190). Och östeuropéer kunde trots allt observera ryssarnas känslor med egna ögon. Istället för att tala om *framväxten* av en rysk nationalism, som Tony Wood gör, är det enligt min uppfattning lämpligare att tala om att den ryska stormaktschauvinismen *omvandlades* som en reaktion på NATO:s tillväxt. När det blev uppenbart att Ryssland inte skulle få någon privilegierad ställning i den nya världsordningen som den ryska eliten ville, uppstod allt större önskemål bland dem att ompröva denna ordning.

Sarottes bok visar också att USA i viss mån försökte tillmötesgå de ryska känslorna för att inte hindra att det skapades en säkrare världsordning. Det visade sig speciellt i PfP:s program, som var utformat för att säkerställa att det inte skulle gå alltför snabbt att ansluta sig till NATO, och att den skulle utvecklas till något mer. Och betecknande nog sa president Bill Clinton att ”Ukraina är själva grundbulten i hela tanken [om PfP]” (s 188). På 1990-talet var det uppenbart för alla att Ukraina inte skulle ansluta sig till NATO. Att Ukrainas anslutning till NATO var en röd linje för Moskva berodde främst på samma stormaktschauvinism, på den speciella roll som Ukraina spelar i den ryska nationella mytologin.

Enligt Sarotte var det på grund av Ukraina som de östeuropeiska regeringar som ville att deras länder skulle gå med i NATO gick med på att delta i PfP som en kompromiss. Men händelser i Ryssland, som Jeltsins antiparlamentariska kupp 1993 och kriget i Tjetjenien fick de östeuropeiska länderna att alltmer pressa USA att låta dem ansluta sig till NATO. De lyckades få artikel 5 utvidgad till dem för att skydda sig från möjliga väpnade aggressioner från Rysslands sida. Men resultatet blev en ny skiljelinje i Europa som skiljde Ukraina från sina grannar i väst. Länder som hotades mindre av ryska aggressioner blev bättre skyddade, medan Ukraina, för vilket hotet var större, hamnade i en ”gråzon”. Det var därför Kiev blev så nervöst efter publiceringen av kommunikén av NATO:s öppna-dörren-politik i december 1994, medan Moskva blev rasande (s 201).

En annan negativ konsekvens av NATO:s utvidgning var att omvandlingen av CSCE/OSCE, en konferens för dialog mellan öst och väst som bildades på 1970-talet,¹⁰ till en internationell organisation aldrig fullbordades. USA:s beslut att göra NATO till grundvalen för säkerhet i Europa har gjort ett stärkande av OSCE ovidkommande. Om NATO:s öppna-dörren-politik åtminstone hade börjat några år tidigare, kunde den ha utgjort en möjlighet att omvandla OSCE till en effektivare organisation.

Efter inledningen av Rysslands fullskaliga invasion av Ukraina blev OSCE en fullständigt ovidkommande och högst troligt död organisation. Men det bör inte hindra oss från att se alternativ till det internationella säkerhetssystemets utveckling. OSCE:s Speciella övervakningsuppdrag spelade en viktig roll för att lösa kriget i Donetsbäckenet. Men om dess mandat hade utvidgats, kunde den ha

¹⁰ Konferensen för säkerhet och samarbete i Europa (CSCE) blev i januari 1995 Organisationen för säkerhet och samarbete i Europa (OSCE) – Links' redaktionella kommentar.

fått ett mycket större inflytande. Ukraina krävde hela tiden detta, men med hjälp av OSCE:s samförståndsgrundade beslutsfattande hindrade Ryssland hela tiden detta beslut. På så sätt saboterade Kreml genomförandet av Minskprotokollens punkt 4, som föreskrev att OSCE hade i uppdrag att övervaka *hela* den ukrainsk-ryska gränsen i stridszonen (och inte bara de två gränskontroller som Ryssland tillät fram till hösten 2021).

NATO och CSTO

Låt oss innan vi övergår till resultatet titta lite mer på inställningen till militärallianser. Det kan hjälpa att jämföra NATO med sin ryska motsvarighet, CSTO (Collective Security Treaty Organization – Kollektiva säkerhetsavtalsorganisationen, som bildades 1992).

För det första kan man hävda att NATO är ett motsägelsefullt genomen, som å ena sidan fungerar som täckmantel för USA-imperialismen och å den andra är ett verktyg för att skydda många mindre länder. På samma sätt är CSTO en täckmantel för den ryska imperialismen som nyligen användes för att kväsa ett folkligt uppror i Kazakstan, men den kan också fungera som skydd för ett relativt demokratiskt Armenien. Att medge detta faktum gör inte en till beundrare av vare sig den amerikanska eller ryska imperialismen.

För det andra skriver Susan Watkins att NATO kunde ”undvaras” under invasionen av Irak, men hon säger inte att det berodde på motståndet från Frankrike och Tyskland. Det är också talande att Kazakstan vägrade sända trupper till Ukraina, trots att invasionen började en och en halv månad efter att Kreml hjälpte till att slå ner upproret i Kazakstan. Men precis på samma sätt som det franska och tyska motståndet inte var ett oöverstigligt hinder för USA – de bildade en multinationell styrka och kringgick NATO – så förhindrade inte Kazakstans vägran Ryssland från att inleda invasionen av Ukraina. Vi får inte glömma att huvudproblemet i båda fallen är imperialismen (amerikansk eller rysk), inte NATO och CSTO.

För det tredje ska vi sluta att identifiera alla militära operationer som genomförs av medlemsländer i militärallianserna med dessa militäralliansers operationer. Det är inte NATO som organisation som genomför en militär operation i norra Syrien, det är Turkiet. Och problemet är Turkiets fientlighet mot kurderna. Om Turkiet angriper Grekland är det på samma sätt inte NATO som angriper en av sina medlemmar. Inte heller är det CSTO som är i krig mot Ukraina, utan Ryssland med hjälp från Belarus. Lyckligtvis är inte Kazakstan och Armenien indragna i kriget.

Dessutom ska inte NATO identifieras med ”väst”, som Susan Watkins gjorde när hon skrev att ”NATO vann kalla kriget utan att avfyra ett enda skott”. Men det var inte NATO som vann det kalla kriget, det var väst, som avfytrade många skott. NATO är bara ett av verktygen. Det är inte överraskande att en grupp stater, av vilka en del hade en aggressiv nykolonial politik, bland sina många verktyg också hade en försvarsallians, vars funktion förändrades först sedan denna grupp av stater vann kalla kriget.

För det fjärde klarar sig USA och Ryssland utan NATO och CSTO för sin imperialistiska politik, men det finns ännu så länge inget försvarsalternativ för de östeuropeiska staterna och Armenien. Och om man inte kan erbjuda något alternativ för folken i de länder som söker skydd i dessa strukturer, så är det bäst att inte uppmana dem att ge upp detta skydd.

Utkast till en vänsterstrategi för internationell säkerhet

Besluten som togs på 1990- och 2000-talen har redan blivit historia och det förflutna kan inte tas tillbaka. Att idag koncentrera sig på dessa misstag är detsamma som att kritisera Versaillesfördraget 1939, när det redan hade förlorat all betydelse. Det som krävs nu är konkreta lösningar som kan påskynda Rysslands nederlag och göra *dagens* värld till en tryggare plats. Precis som med Versaillesfördraget kan å andra sidan gamla misstag ge lärdomar för att forma politiken efter kriget.

Hade NATO:s utvidgning någon betydelse för krigsutbrottet? Ja. Men det finns väldigt olika sätt att tala om det. När vänsteranhängare och ”realister” säger att NATO:s utvidgning ”provocerade” Ryssland, så säger de samtidigt att den ryska invasionen *i viss mån* åtminstone var delvis berättigad, även om de förnekar det. Watkins gör samma sak och hävdar att kriget ”inte [är] oprovoceerat”. Det är samma sak som att säga att den kubanska revolutionen och Fidel Castros regerings samarbete med Sovjetunionen provocerade USA. Det är förstås inget problem för ”realister” att säga det, men vem inom vänstern skulle rättfärdiga USA:s aggressiva politik mot Kuba på detta sätt?

Det faktum att den kubanska revolutionen var mer progressiv än den ukrainska Maidan är ingen ursäkt för en sådan dubbelmoral. Om en imperialiststat ser en revolution inom sin inflytelsesfär som ett hot mot sig själv och ett ”dåligt exempel” för andra länder inom denna sfär, så bör inte socialister använda det faktum att denna revolution stöddes av en rivaliserande supermakt som argument för att fördöma revolutionen. Det bör också konstateras att det inte bara gäller Maidan 2013-2014, utan också för Ukrainas orangea revolution 2004. Det var efter den sistnämnda händelsen, några år innan NATO:s toppmöte i Bukarest, vars deklaration tillkännagav att Georgien och Ukraina ”kommer att bli medlemmar i NATO”, som det skedde en märkbar förändring av den ryska politiken, något som pekar på att den ryska eliten betraktade händelserna i Ukraina som ett hot mot sig själv.

Jämförelsen med Kuba säger oss också att vi måste behandla olika hänsyn på olika sätt. Utplaceringen av kärnvapenmissiler nära ett lands gränser är något helt annat än att ett grannland går med i ett militärt block eller inleder militärt samarbete med ett rivaliserande land. Vi måste stöda och kräva ömsesidig begränsning av utplaceringen av kärnvapen (och överhuvudtaget en global kärnvapenedrustning). Men ibland är det enda verkliga alternativet till militärt samarbete med ett imperialistiskt land mot ett annat att man fullkomligt underkastar sig en aggressiv imperialistmakt. Privilegierade invånare i västländer som inte behöver oroa sig för att deras land kan erövras av Ryssland har ingen moralisk rätt att kritisera de som söker skydd i ett samarbete med dessa västländer. Och om man kritiserar ett militärt samarbete så får kritiken inte omvandlas till ett stöd för en uppdelning av Europa eller världen i inflytelsesfärer.

Betyder det att vänstern skulle ha stött NATO:s utvidgning? Nej. Jan Smolenski och Jan Dutkiewicz hävdade att en intellektuellt ärlig kritik av NATO:s utvidgning skulle komma att leda till en kritik av de östeuropeiska politiker och väljare som har anammat idealen om demokrati och nationellt självbestämmande.¹¹ Men det gjorde den inte. De östeuropeiska demokratierna har en suverän rätt att göra de val som de anser vara bäst för sin säkerhet. Men ett lands inträde i en internationell organisation är avhängigt beslut på båda sidor. Och USA borde ha tagit ett beslut som inte bara skulle öka säkerheten för de stater som anslöt sig till NATO, utan också för de som inte gick med i NATO. Att fler länder togs med i NATO kanske ökade deras säkerhet, men det skadade Ukrainas säkerhet. Ur

11 [New Republic](#), 4 mars 2022.

detta perspektiv var den snabba övergången till NATO:s öppna-dörren-politik felaktig.

Som Mary Sarotte och den ukrainske historikern Serhii Plokhly påpekade i en gemensam artikel,¹² hade USA på 1990-talet en mycket bättre och mindre kostsam chans att lösa säkerhetsfrågan för Ukraina än man gjorde. För det första kunde de ha prioriterat en utveckling av PfP:s program före en snabb utvidgning av NATO. För det andra skulle de givit Ukraina verkliga säkerhetsgarantier i PM-et från Budapestmötet 1994. På den tiden krävde Ukraina det, men pressad av USA och Ryssland tvingades den ukrainska regeringen gå med på en värdelös bit papper. Att inte ge sådana garantier i utbyte mot kärnvapen var ett fruktansvärt misstag som på lång sikt var ett ännu hårdare slag mot kärnvapenedrustningen än NATO:s utvidgning.

Men det var mer om det förflutna. Vilka slutsatser går det att dra för vänsterns förhållningssätt till en internationell säkerhet för framtiden? Om det under de senaste decennierna fanns ett alternativ till NATO för den västeuropeiska vänstern så var det tanken på ett gemensamt internationellt säkerhetssystem som efter kalla krigets slut skulle omfatta ”väst” och ”öst”. Men även om det var rimligt på 1990-talet, så var det efter 2008 och ännu mer efter 2014 orealistiskt. Men av samma skäl bortsåg dessa vänsteranhängare envist från att Ryssland, som i början av 1990-talet förespråkade en ökad roll för OSCE, senare blev huvudmotståndare till en reformering och ett förstärkande av OSCE. En annan del av den europeiska vänstern, speciellt den polska vänsteralliansen Lewica, föreslår ett europeiskt säkerhetssystem som alternativ till NATO – en gemensam armé, en missil-försvarssköld, en energipolitik, etc.¹³ Ett sådant system skulle hjälpa EU:s medlemmar men inte de utanför EU. Detta projekt skulle tvärtom medföra risker för en ”Fästning Europa” (samma sak kan sägas om den föregående tanken). Därför måste ett globalt säkerhetssystem få prioritet.

I en deklARATION i Aten nyligen sa Jeremy Corbyn, Yanis Varoufakis och Ece Temelkuran att ”en varaktig fred bara går att uppnå genom att ersätta alla militärblock med ett inkluderande internationellt säkerhetssystem”.¹⁴ Det är svårt att inte hålla med om detta, men de lade inte fram några sätt att skapa ett sådant ramverk. Samtidigt finns det redan ett system som passar deras beskrivning, även om det fyller sin funktion ineffektivt: FN. Jag vet att det finns många som är skeptiska till tanken på FN. Men hittills har jag inte sett någon av kritikerna föreslå ett bättre alternativ. Och istället för att leta efter ursäkter till passivitet borde vi leta efter möjliga sätt att driva igenom förändringar. Vilket är mest utopiskt - att reformera FN eller skapa ett liknande system från noll, ett system som skulle förena länder i det globala syd och det globala norr men vara effektivare?

Till och med efter Zelenskyjs uttalande vid ett möte med säkerhetsrådet om behovet av reformering av FN, är tyvärr det enda svar jag har sett i vänstermedia en förklaring varför detta är omöjligt.¹⁵ Men denna artikel av Jon Schwarz är avslöjande för det den aldrig nämner: resolutionen ”Enhet för fred”¹⁶ som ett alternativ till enhällighet i säkerhetsrådet. Denna resolution visar att reformer inte är omöjliga. Om rådet inte kan reformeras måste dess roll marginaliseras. Medan jag skrev denna artikel togs i själva verket ett steg i denna riktning: på initiativ från Lichtenstein antog general-församlingen en resolution som föreskriver krismöte för generalförsamlingen när en medlem i säkerhetsrådet utnyttjar sin vetorätt.

¹² [Foreign Affairs](#), 22 november 2019.

¹³ [Lewica](#), programförklaring (på polska).

¹⁴ [Diem25](#), 13 maj 2022.

¹⁵ [The Intercept](#), 9 april 2022.

¹⁶ ”[Uniting for Peace](#)”.

Vi kan ha framtidsutsikter av en intensifierad konfrontation mellan USA och Kina framför oss. Och under denna konflikt får inte den internationella vänstern upprepa de misstag som många av dem har gjort mot Ryssland. Kina kanske inte har något mot att dela inflytelsesfärer med USA, men det är inget som vänstern ska stöda. Istället för att bekymra oss om Kinas intressen så som många vänsteranhängare har oroats sig för Rysslands intressen, borde vi fundera på hur små stater ska skyddas mot att domineras av imperialistiska länder. I synnerhet borde den internationella vänstern fundera på hur Taiwan ska skyddas utan att tillåta krig, inte hur Taiwan ska tvingas underkasta sig Folkrepubliken Kina. (Att Taiwan inte är medlem i FN är ett problem som ska lösas, inte ett skäl att inte försvara Taiwan.)

En del vänsterskribenter har pekat på att befolkningen i de stater som har lagt ner rösterna under omröstningarna i FN:s generalförsamling om Rysslands angrepp på Ukraina tillsammans nästan utgör hälften av världens befolkning. Men att påstå att det representerar vad halva mänskligheten tycker är att ignorera den kinesiska imperialismen och den indiska extrema högerregeringen. Enligt min åsikt var Barbara Crossettes observation viktigare, att små stater, speciellt Indiens grannar, till största delen har stött Ukraina.¹⁷ De kände sig uppenbarligen hotade av de angränsande stormakterna.

Vi behöver inte alls idealisera FN. Hittills har det verkligen varit ett ineffektivt verktyg. Och även utan problemet med de permanenta säkerhetsrådsmedlemmarnas vetorätt, finns det andra allvarliga problem med FN-stadgan. Som Darrel Moellendorf helt rätt har påpekat, betyder principen om staternas suveräna likställdhet under FN-stadgan att man inte ska gå mot väpnade invasioner av andra länders territorier på inbjudan av det landets officiella regering för att slå ner en revolution, men att man ska gå mot staters stöd till revolutionära rörelser i andra länder.¹⁸ Det går mot den socialistiska internationalismens tankar. Och i detta avseende har de vänsteranhängare som rättfärdigade den ryska invasionen av Syrien genom att hänvisa till invasionens legitimitet faktiskt förrått de socialistiska principerna.

Men trots alla sina brister är FN för tillfället det enda verkliga alternativet till militärallianser för att skydda svagare länder från att underkuvas av starkare grannar, och det mest lovande verktyget för att demokratisera världsordningen och öka små och fattiga länders inflytande.

Som jag skrev i en annan artikel,¹⁹ gör kanske Rysslands invasion av Ukraina att det för första gången i FN:s existens finns verkliga möjligheter till reformer. Under de senaste decennierna har detta varit nästan omöjligt, och inom några år kan konfrontationen mellan Kina och USA bli så akut att det blir omöjligt igen. Därför måste vi agera nu. Och det största ansvaret har vänstern i de länder som är permanenta medlemmar i säkerhetsrådet.

PS. En metodologisk anmärkning. I sin artikel anklagade Susan Watkins pressen för ”hårklyvande krumbukter”. När hon använder ordet i denna mening följer hon den tradition som grundades av Blais Pascals *Lettres provinciales*, som hårt kritiserade jesuiternas hårklyverier (kasuistik/sätt att resonera). Men i själva verket är den katolska kasuistiken som metod för praktiska resonemang inte ett så negativt fenomen. För övrigt gav Verso Books i år ut ett verk av Carlo Ginzburg om Pascal, Machiavelli och kasuistiken. I vidare mening finns kasuistik inneboende i många kulturtraditioner.

17 [The Nation](#), 8 april 2022.

18 [Science & Society](#), vol 58, nr 3, hösten 1994.

19 [The Commons](#), 14 mars 2022.

Och under de senaste decennierna har kasuistiken upplevt ett återupprättande och återupplivande inom den moraliska filosofin. Så för att föregripa anklagelser för hårklyverier vill jag skriva att mitt förhållningssätt i denna artikel är kasuistisk, i god mening.